

Udviklingen i omfang og art af ungdomskriminalitet 2000-2009

Dette notat angår udviklingen i den registrerede ungdomskriminalitet i de seneste ti år, fra 2000 til 2009. I redegørelsen indgår overtrædelser af straffeloven og særlovene med undtagelse af færdselsloven, idet ændringer i politiets indsats og forskellige former for tiltag – herunder udviklingen i brugen af automatisk hastighedskontrol – samt ændringer i færdselsbødernes størrelse påvirker antallet af registrerede færdselslovs-overtrædelser betydeligt.

Analyserne, der er baseret på tal fra Danmarks Statistik, omhandler antallet af fældende strafferetlige afgørelser. Det vil sige frihedsstraffe, bøder, tiltalefrafald og foranstaltningsdomme. Samme person kan optræde i statistikken flere gange i løbet af et år. I notatet indgår separate analyser for aldersgruppen 15-17 år, 18-20 år samt 21 år og derover. Det er alderen på afgørelsestidspunktet, der er anvendt.

Statistikken viser et fald i det samlede antal strafferetlige afgørelser fra 2006 til 2007 på 19 pct., mens mindskningen er lidt mindre frem til 2008 og 2009, henholdsvis 17 og 11 pct. Denne mindskning varierer dog for de forskellige aldersgrupper, idet den – fra 2006 til 2009 – er størst for den yngste aldersgruppe (på 17 pct.) og mindst for de 18-20-årige (1 pct.). For personer over 20 år er den på 12 pct. Det mindre antal strafferetlige afgørelser efter 2006 må antages i nogen grad at være relateret til omstillingsprocesserne i forbindelse med gennemførelsen af politi- og domstolsreformen, som har medført et fald i sigtelsesprocenten samt en ophobning af straffesager i anklagemyndigheden og ved domstolene. Variationen mellem aldersklasserne kan dog indikere forskelle i kriminalitetsudviklingen.

1. Unge i alderen 15 til 17 år

Overordnet set har antallet af strafferetlige afgørelser i forhold til ungdomsårgangenes størrelse, jf. sidste række i tabel 1, været ret jævn i perioden 2000 til 2003, mens der frem til og med 2006 skete en stigning, der er efterfulgt af et fald. Sidstnævnte betyder, at antallet af strafferetlige afgørelser pr. 1000 unge i 2008 og 2009 er lavere end i de fleste øvrige år.

Såvel stigningen i årene 2004 til 2006 og det efterfølgende fald angår i høj grad ændringer i antallet af afgørelser for ejendomsforbrydelser og for særlovsovertrædelser. Det bemærkes, at mønstret for udviklingen i de absolutte tal og pr. 1000 15-17-årige ikke helt følger hinanden, hvilket skyldes ændringer i ungdomsårgangenes størrelse. Antallet af 15-17-årige er således vokset med 27 pct. Alene på denne baggrund må der derfor forventes en stigning i ungdomskriminaliteten de seneste år.

Tabel 1. Antallet af strafferetlige afgørelser 2000-2009 for aldersgruppen 15-17 år fordelt efter kriminalitetens art.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
<i>Seksuualforbrydelser i alt</i>	42	25	25	37	49	68	58	56	65	47
<i>heraf voldtægt</i>	8	2	4	3	1	4	4	6	6	6
<i>Vold og trusler i alt</i>	697	752	781	922	1152	1136	1221	1111	1018	936
<i>heraf manddrab</i>	1	0	0	1	2	1	1	0	1	1
- forsøg på manddrab	0	0	0	1	0	0	1	2	1	0
- § 244	523	551	574	664	798	788	841	778	711	655
- § 245	67	82	73	96	118	90	113	104	116	84
- § 246	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0
- § 119	55	50	75	97	130	138	145	124	88	119
<i>Ejendomsforbrydelser i alt</i>	3587	3534	3200	3387	3757	4032	3829	3220	3056	3300
<i>heraf indbrudstyveri</i>	299	319	304	327	356	399	387	255	241	284
- butikstyveri	1194	1024	911	1024	1230	1293	1163	996	1042	1178
- brugstyveri af bil	340	345	271	251	235	241	201	195	164	181
- røveri	143	155	135	183	166	199	196	175	176	231
<i>Andre straffelovsovertrædelser</i>	84	111	103	118	212	197	212	214	191	182
<i>heraf narkotikaforbrydelser</i>	1	7	5	6	10	13	11	9	8	1
Straffelovsafgørelser i alt	4410	4422	4109	4464	5170	5433	5320	4601	4330	4465
<i>Pr. 1000 15-17-årige</i>	27	27	24	25	29	29	27	23	21	21
<i>Særlove i alt</i>	332	397	379	429	821	1319	1275	1031	1031	1023
<i>heraf lov om euforiserende stoffer</i>	91	109	119	135	252	632	660	536	580	540
- våbenloven	156	213	213	209	238	270	282	214	192	196
I alt	4742	4819	4488	4893	5991	6752	6595	5632	5361	5488
<i>Pr. 1000 15-17-årige</i>	29	29	26	28	33	36	34	28	26	26

De unge begår forholdsvis sjældent seksualforbrydelser, og i det omfang, det sker, drejer det sig typisk om blufærdighedskrænkelser eller seksualforbrydelser mod børn i alderen 13 til 15 år. Antallet af voldtægter varierer betydeligt år for år, men i absolutte tal er det tale om få afgørelser, og der er ingen tendenser til vækst i antallet af afgørelser.

På voldsområdet har der været en ganske stor stigning i antallet af sager, hvor unge er involveret. I absolutte tal er der således tale om næsten en fordobling i antallet af strafferetlige afgørelser frem til 2004. Vurderet i forhold til aldersgruppen størrelse er der tale om en øgning på 50 pct. Herefter stagnerer antallet af afgørelser for vold m.v., således at antallet – igen vurderet på baggrund af årgangenes størrelser – i 2009 'kun' er 5 pct. højere end i 2000. Faldet i afgørelser for vold m.v. afspejler også anmeldelsestallene, idet antallet af anmeldte voldsforbrydelser siden 2006 er mindsket med 8 pct.

Størsteparten af voldsagerne angår simpel vold (§ 244), og udviklingen i antallet af disse følger ganske nøje den overordnede tendens for voldsforbrydelser. En mindre del af sagerne angår alvorligere vold (§ 245), hvor der alene det seneste år har været et fald. Sager vedrørende særlig alvorlig vold (§ 246) forekommer meget sjældent blandt de unge.

Antallet af sager vedrørende vold eller trusler om vold mod nogen i offentlig tjeneste (§ 119) er steget markant frem til 2006, hvorefter der er sket et fald.

For manddrab samt forsøg herpå er tallene meget små og uden klare udviklingstendenser.

Antallet af sager vedrørende ejendomsforbrydelser er steget fra 2003 til 2005, men efterfølgende faldet. Vurderet i forhold til antallet af 15-17-årige er der dog tale om en forholdsvis stor stabilitet frem til 2005, hvorefter en mindskning indtræffer, således at antal ejendomsforbrydelser pr. 1000 i aldersgruppen i 2009 var 37 pct. lavere end i 2000. Tabellen viser, at antallet af sager vedrørende indbrudstyveri og biltyveri er mindsket en del de senere år. Færre sager om biltyveri skal ses i sammenhæng med, at flere og flere biler har startspærrer. Det har medført en generel kraftig mindskning i antallet af anmeldte biltyverier.

For så vidt angår røverisager har antallet ligget på nogenlunde samme niveau fra 2003 til 2008, men med en stigning i 2009.

Antallet af sager inden for kategorien 'Andre straffelovsovertrædelser' er steget betydeligt i løbet af den ti-årige periode, dog med et fald de seneste år. Som det også fremgår af tabellen beror disse ændringer i meget ringe grad på overtrædelse af straffelovens bestemmelser om narkotika, da der her er tale om et ret lille antal. De bagvedliggende tal viser, at der først og fremmest har været en vækst i antallet af forbrydelser vedrørende penge og bevismateriale, freds- og ærekrænkelser og forbrydelser mod offentlig myndighed. Sidstnævnte angår antagelig ofte § 121, fornærmelig tiltale af offentlig myndighed, idet der på dette område er sket en kraftig vækst i antallet af anmeldelser.¹

Beregnet i forhold til årgangenes størrelse er der fra 2000 til 2006 nogenlunde stabilitet i antallet af strafferetlige afgørelser for straffelovsovertrædelser, mens der sker et fald på 22 pct. fra 2006 til 2009.

En langt mere markant stigning, men et tilsvarende fald, ses for særlovsovertrædelser. Det er dog især i perioden efter 2002, der har været en vækst, herunder særligt fra 2003 til 2005. Mere end halvdelen af denne tilvækst beror på en stigning i antallet af sager vedrørende lov om euforiserende stoffer. Dette er antagelig en følge af en lovændring fra foråret 2004, som medførte, at besiddelse af ulovlige euforiserende stoffer nu som hovedregel skal medføre mindst en bødestraf, mens det tidligere typisk medførte en advarsel. Advarsler er således ikke omfattet af statistikken her. Derudover kan en øget politiindsats i hashmiljøer også have medvirket til væksten i antallet af sager.

Endelig skal nævnes, at antallet af sager om overtrædelse af våbenloven er vokset noget frem til 2006, ligesom sager vedrørende spil m.v. Hvilke øvrige former for lovovertrædelser, der ligger bag stigningen i antallet af særlovssager, er ikke muligt at sige med sikkerhed, idet stigningen angår særlovsafgørelser, der er klassificeret i restgruppen 'Andre strafferetlige særlove'. Vurderet på baggrund af udviklingen i antallet af anmeldelser, hvor der er adgang til mere detaljerede oplysninger om særlovsovertrædelsernes art, må det imidlertid antages, at væksten først og fremmest skyldes flere sager efter politivedtægten/ordensbekendtgørelsen samt forbud meddelt efter Lov om restaurations- og hotelvirksomhed m.v., idet det primært er på disse områder, der er sket en vækst de seneste år.

¹ Vurderet ud fra samtlige anmeldelser, idet der ikke foreligger separate oplysninger om de unge dømt for overtrædelser af § 121.

2. Unge i alderen 18 til 20 år

For de unge i alderen 18 til 20 år ses de seneste ti år en udvikling, der i nogen grad svarer til de 15-17-åriges, idet der dog ikke – som allerede omtalt – er tale om en mindskning i antallet af sager fra 2006 til 2009. Dette skal ses i lyset af, at årgangen samtidig er vokset – med 19 pct. siden 2003.

I forlængelse heraf ses, at antallet af strafferetlige afgørelser i forhold til årgangenes størrelse, jf. sidste række i tabel 2, først stiger en smule frem til 2003 og derefter ganske meget frem til 2005/06. Derefter følger et fald frem til 2008, efterfulgt af en mindre stigning. For de 18-20-årige beror det høje niveau af strafferetlige afgørelser i 2004 til 2006 næsten udelukkende på flere særlovsovertrædelser.

Tabel 2. Antallet af strafferetlige afgørelser 2000-2009 for aldersgruppen 18-20 år fordelt efter kriminalitetens art.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Seksualforbrydelser i alt	37	42	41	34	46	60	53	61	50	58
heraf voldtægt	7	6	7	2	4	13	9	14	8	10
Vold og trusler i alt	860	1013	980	1157	1226	1353	1420	1339	1289	1340
heraf manddrab	2	1	1	1	5	1	0	0	6	2
- forsøg på manddrab	1	0	0	1	4	1	1	1	4	3
- § 244	593	663	616	727	780	787	861	842	790	819
- § 245	90	144	147	163	155	200	165	207	198	222
- § 246	5	2	0	4	4	1	1	0	2	1
- § 119	90	115	120	126	153	194	221	164	170	157
Ejendomsforbrydelser i alt	3843	3842	3546	3721	3576	3675	3230	2758	3062	3660
heraf indbrudstyveri	477	488	452	517	476	490	450	322	395	443
- butikstyveri	897	813	719	815	887	796	619	559	670	875
- brugstyveri af bil	363	404	365	322	243	243	215	183	194	257
- røveri	147	138	160	188	130	201	154	143	191	278
Andre straffelovsovertrædelser	284	287	362	400	485	471	462	372	395	454
heraf narkotikaforbrydelser	35	49	79	71	68	81	65	92	62	47
Straffelovsafgørelser i alt	5024	5184	4929	5312	5333	5559	5165	4530	4796	5512
Pr. 1000 18-20-årige	28	30	29	32	32	32	29	25	25	28
Særlove i alt	1142	1241	1201	1447	2397	3472	3783	3171	3163	3353
heraf lov om euforiserende stoffer	513	568	561	706	1010	1904	2147	1677	1800	1836
- våbenloven	209	269	243	245	322	335	380	321	345	348
I alt	6166	6425	6130	6759	7730	9031	8948	7701	7959	8865
Pr. 1000 18-20-årige	34	37	37	40	46	52	50	42	42	45

Niveauet for voldssager er noget højere for de 18-20-årige end for de 15-17-årige, og i lighed med den yngre aldersgruppe sker der en vækst i antallet af sager fra år 2000 til 2006. Det efterfølgende fald er dog betydeligt mindre end tilfældet er for de 15-17-årige, og niveauet i 2009 ligger – vurderet i forhold til aldersgruppens størrelse – 41 pct. højere end i 2000. Stigningen i voldssager angår hovedsagelig vold eller trusler mod nogen i offentlig tjeneste (§ 119), simpel vold (§ 244) og alvorligere vold (§ 245). Heller ikke for de 18-20-årige er der tendenser til vækst i de meget alvorlige voldssager, særligt alvorlige vold (§ 246), manddrab eller forsøg herpå.

Der er et betydeligt fald i antallet af sager vedrørende ejendoms kriminalitet – en reduktion på 30 pct. pr. 1000 18-20-årige fra 2000 til 2007, hvorefter der er en vækst, således at niveauet i 2009 ligger 14 pct. under

det i 2000. Mindsnkningen beror blandt andet på færre sager vedrørende indbrudstyveri, butikstyveri og brugstyveri af biler. Antallet af røverisager varierer noget år for år, men er i 2009 noget højere end i nogen af de foregående år. I forhold til aldersgruppens størrelse ligger det 70 pct. højere i 2009 end i 2000.

Udviklingen i antallet af strafferetlige afgørelser for andre straffelovsovertrædelser viser en betydelig vækst i den undersøgte tiårige periode. Som det også fremgår af tabellen, angår kun en mindre del af denne vækst narkotikasager. Som for de 15-17-årige er der også for de 18-20-årige sket en stor vækst i antallet af sager vedrørende forbrydelser mod offentlig myndighed samt freds- og ærekrænkelser.

Med hensyn til udviklingen i afgørelser for særlovsovertrædelser er denne også meget lig de 15-17-åriges, idet der efter en forholdsvis stabil periode frem til 2003 sker en meget kraftig vækst. Langt størstedelen af væksten skyldes også for de 18-20-årige flere sager vedrørende lov om euforiserende stoffer, mens der er en mindre vækst i antallet af sager vedrørende våbenloven. Den øvrige vækst i antal særlovsafgørelser angår – som også tilfældet er for de 15-17-åriges vedkommende – formodentlig først og fremmest politivedtægten/ordensbekendtgørelsen og forbud meddelt efter Lov om restaurations- og hotelvirksomhed m.v.

3. Sammenligning med den øvrige del af befolkningen (21 år og opefter)

Med henblik på at kunne se udviklingen i de unges kriminalitet i en større kontekst er der gennemført en tilsvarende analyse for personer over 20 år, jf. tabel 3. Denne del af befolkningen har i den undersøgte periode haft nogenlunde samme størrelse, idet den kun er vokset med 2 pct.

Tabel 3. Antallet af strafferetlige afgørelser 2000-2009 for personer over 20 år fordelt efter kriminalitetens art.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
<i>Seksuallforbrydelser i alt</i>	465	516	536	540	585	641	549	461	460	538
<i>heraf voldtægt</i>	55	59	59	62	51	45	46	49	43	49
<i>Vold og trusler i alt</i>	4671	5001	5122	5483	5583	5866	5592	4844	5027	5140
<i>heraf manddrab</i>	29	35	30	29	22	30	26	18	15	31
- forsøg på manddrab	18	20	16	18	7	13	10	12	16	30
- § 244	2655	2888	2894	2970	2985	3019	2808	2586	2744	2658
- § 245	577	558	563	715	638	700	680	560	623	658
- § 246	33	22	12	19	33	17	21	18	13	19
- § 119	764	847	871	981	1131	1271	1266	974	930	1024
<i>Ejendomsforbrydelser i alt</i>	22940	21829	21136	20568	20852	20098	17199	13810	14746	17272
<i>heraf indbrudstyveri</i>	1652	1466	1479	1557	1490	1425	1165	1006	1094	1210
- butikstyveri	10998	9934	9420	9420	10241	9349	7814	6550	7080	8810
- brugstyveri af bil	945	837	957	832	697	597	466	362	350	403
- røveri	434	417	450	448	350	332	263	254	299	438
<i>Andre straffelovsovertrædelser</i>	1936	2009	2243	2282	2647	2840	2553	1950	2096	2329
<i>heraf narkotikaforbrydelser</i>	398	385	459	459	600	634	603	541	552	522
Straffelovsafgørelser i alt	30012	29355	29037	28873	29667	29445	25893	21065	22329	25279
<i>Pr. 1000 > 20 år</i>	7	7	7	7	7	7	6	5	5	6
<i>Særlove i alt</i>	12355	12199	12118	13661	18148	22713	24127	18836	19060	18978
<i>heraf lov om euforiserende stoffer</i>	4098	4061	4165	4673	5878	9296	10129	7547	8109	8448
- våbenloven	1255	1353	1437	1536	1812	1849	1822	1538	1650	2012
I alt	42367	41554	41155	42534	47815	52158	50020	39902	41389	44257
<i>Pr. 1000 personer > 20 år</i>	11	10	10	11	12	13	12	10	10	11

For alene straffelovsovertrædelser har antallet af strafferetlige afgørelser pr. 1000 været faldende frem til 2007/08, hvorefter der er en mindre vækst.

Udviklingen inden for de enkelte kriminalitetstyper viser en vækst i antal voldssager frem til 2005, dog ikke i sager vedrørende særlig alvorlig vold, manddrab og forsøg herpå. Dette svarer nogenlunde til mønstret for de unge, men væksten i voldssager er meget mindre, end tilfældet er for de unge.

På ejendomsforbrydelsesområdet ses det største fald blandt den ældre del af befolkningen, idet der er tale om et fald på 40 pct. i antallet af strafferetlige afgørelser fra 2000 til 2007, hvorefter der er en mindre stigning. Antallet af røverisager varierer noget hen over perioden uden tydelige tendenser til vækst, hvilket står i modsætning til udviklingen blandt de unge.

De fleste sager vedrørende straffelovens narkotikabestemmelser angår personer over 20 år. Som det fremgår af tabellen, ses i perioden frem til 2005 en vækst i antallet af disse sager. Denne stigning er relativt set mindre end for de 18-20-årige, men i absolutte tal er der tale om en mere betydelig vækst, idet størsteparten af sager vedrørende straffelovens narkotikabestemmelser som sagt angår den ældre aldersgruppe.

Ligeledes på området for særlovsovertrædelser er der ensartede mønstre for den yngre og den ældre del af befolkningen, dog med mindre markant udvikling for de ældre. Af tabel 3 ses således en betydelig vækst i antallet af strafferetlige afgørelser for særlovsovertrædelser frem til 2006, hvorefter der følger et fald, og igen beror denne udvikling primært på ændringer i antal sager vedrørende lov om euforiserende stoffer. Der er endvidere sket en stigning i sager relateret til særlove vedrørende dyr og jagt m.v. Den øvrige stigning angår lovovertrædelser rubriceret under 'Andre strafferetlige særlove', og som ved de yngre aldersgrupper angår disse formodentlig først og fremmest politivedtægten/ordensbekendtgørelsen og forbud meddelt efter Lov om restaurations- og hotelvirksomhed m.v.

Samlet set er der altså en række paralleller mellem udviklingen i de yngste aldersklassers kriminalitet og udviklingen for aldersgrupperne over 20 år.

4. Kriminalitet blandt piger og drenge

Kriminalitet begås i langt større udstrækning af drenge end af piger. Det ses af tabel 4, at forholdet mellem de 15-17-årige pigers og drenges kriminalitet er ca. 1:4, de seneste par år dog nærmere 1:3. For de 18-20-årige er dette forhold de fleste år ca. 1:7 dog med nogen variation.

Tabel 4. Antal strafferetlige afgørelser 2000-2009 pr. 1000 i aldersgrupperne, fordelt efter alder og køn.

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
15-17 år	Piger	11	10	9	11	12	14	13	12	12	12
	Drenge	46	47	43	43	53	57	54	44	39	39
18-20 år	Piger	9	9	9	9	11	11	10	11	11	12
	Drenge	59	64	63	70	79	91	89	71	71	76

Forskellen i den kønsmæssige kriminalitetsfordeling inden for de forskellige aldersgrupper skyldes, at andelen af drenge, der registreres for kriminalitet, er større i den ældre end i den yngre aldersgruppe. Andelen af piger med en strafferetlig afgørelse er derimod nogenlunde den samme i de to aldersgrupper. Udviklingen i andelen, som har fået en strafferetlig afgørelse, varierer en smule, idet der for pigernes vedkommende er tale

om en nogenlunde ensartet udvikling i de to aldersgrupper, mens væksten i antal afgørelser pr. 1000 frem til omkring 2005 er større for den ældre end for den yngre aldersgruppe for drengenes vedkommende.

Vedrørende udviklingen i voldskriminalitet blandt drenge og piger fremgår det af tabel 5, som viser det *absolutte antal* strafferetlige afgørelser for vold i perioden 2000 til 2009, at der set over hele perioden er en større forskel mellem drenge og piger på dette område end på kriminalitetsområdet generelt.

Tabel 5. Antal strafferetlige afgørelser 2000-2009 for vold (§§ 244-246) fordelt efter alder og køn.

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
15-17 år	Piger	48	57	70	111	95	108	137	167	156	162
	Drenge	543	576	577	649	822	771	817	715	672	577
18-20 år	Piger	34	50	53	54	80	76	68	82	96	139
	Drenge	654	756	709	839	859	912	959	967	894	903

På voldsområdet ses også en tendens til, at forskellen mellem kønnene er mindsket inden for de seneste år. Dette skyldes, at den vækst, der er sket i antallet af voldssager, er særlig markant for pigernes vedkommende. Der er tale om en stor vækst relativt set, men det skal bemærkes, at det drejer sig om små absolutte tal – for de yngste piger er der tale om en tilvækst på 114 sager fra 2000 til 2009 og ligeledes 105 sager for de 18-20-årige piger. For de unge drenge drejer det sig i absolutte tal om en noget større variation set over hele perioden, hvor der frem til 2006 ses en stigning og derefter et mindre fald i antallet af sager.

Denne udvikling i vold blandt drenge og piger bør ses i lyset af de oplysninger om blandt andet anmeldelsestilbøjelighed, der fremgår af de årlige rapporter om offerundersøgelser, som Justitsministeriets Forskningskontor udarbejder sammen med Københavns Universitet.²

² Se ”Man anmelder da vold – En analyse af ændringer i anmeldelsestilbøjeligheden for vold” og ”Offerundersøgelserne 2005-2008”, begge rapporter på: www.justitsministeriet.dk/forskning/rapporter-fra-forskningskontoret/